

Ett sista vilda västern

Gränsen Afghanistan/Pakistan bortom all kontroll

Gränsområdena mellan Afghanistan och Pakistan är till stor del bortom bägge staters kontroll. Det är ett sista vilda västern där ofta lokala lagar och regler styr. På många håll även talibanlagar. På den pakistanska sidan är stora områden i Nordvästra gränsprovinserna, här kallad NWFP (North Weestern Frontier Province) federalt administrerade autonoma stamområden, Fata, formellt underställda regeringen i Islamabad.

TEXT: BÖRJE ALMQVIST

På bägge sidor av gränsen lever befolkningen delvis på smuggling av allt från kinesiska teserviser till heroin.

En stor del av smuggelhandeln är officiell import från Iran och Pakistan till Afghanistan, som till slut hamnar på Pakistanska smuggelmarknader.

Gränsbefolkningen är av tradition välbeväpnad och sedan kriget började i Afghanistan på slutet av 1970-talet har vapen flödat genom området. En inte försumbar del blev kvar i Pakistan. Vapnen hamnade ofta i händerna på stammar, afghanska exilgrupper (bland annat talibanerna), pakistanska talibaner och kriminella. Det har lett till att kriminaliteten ökat lavinartat i hela regionen.

Dessutom finns lokala vapenbaser där det både säljs och produceras kopior på de flesta kända vapen. Även minor och handgranater saluförs. På en marknad längs huvudvägen mot Afghanistan skyltar butiker längs vägen med bland annat kulsprutor hängande i skyltfönstren.

Islamistiska regeringar

De pakistanska provinserna Baluchistan och NWFP, som utgör gränsen mot Afghanistan, styrs sedan 2002 av koalitionsregeringar med islamistiska partier som sympatiserar med och stödjer de afghanska talibanerna. Fram till 2002 var de pakistanska islamistiska partierna marginalföreteelser som fick under två procent av rösterna nationellt och under tio procent lokalt.

Valet 2002 bojkottades till största delen av en frustrerad väljarkår i protest mot genomkorrupta regeringar. Samtidigt mobiliserade de religiösa partierna och vann bägge provinsvalen.

Framstående personer i de religiösa partierna leder *madrassas* (religiösa skolor) som utbildar både afghanska flyktingbarn och pakistanska barn. Under talibanstyret i Afghanistan på 1990-talet tömdes ofta skolorna på elever som skickades som kanonmat till talibanoffensiverna i Afghanistan. Idag är många madras-

sas rekryteringsbaser för talibanerna.

Lokalt självstyre

Kontakten mellan den pakistanska regeringen i Islamabad och stammarna i Fata sköts av politiska representanter (en sorts pakistanska ambassadörer inom Pakistan). Eftersom polisen inte kan verka i de fria områdena får den politiska representanten träda in och försöka förhandla om till exempel frisläppande vid kidnappningar.

Systemet med autonoma områden, Fata, är ett arv från den brittiska kolonialtiden. Britterna gjorde områdena självständiga inom Brittiska Indien för att slippa ständiga uppror och annat trassel för det koloniala styret.

Det är oftast i Fata, samt i Baluchistan, som de afghanska talibanerna organiserar sig och rekryterar unga soldater och självmordsbombare till kriget i Afghanistan.

Ett problem för den pakistanska regeringen är att många höga militärer, framför allt inom den militära säkerhetstjänsten ISI misstänks både sympatisera med och stödja talibanerna.

Under senare år har det också uppstått en pakistansk talibanrörelse som stöder dess afghanska motsvarighet. De har bland annat tagit kontroll över stora delar av Fata-områdena Södra och Norra Waziristan efter att

ha mördat stamledare och religiösa företrädare som inte fogat sig. Under 2006 mördades ett hundratal personer, bland annat genom halsuggning.

Fatas autonoma status är däremot ingen ursäkt för att Pakistan inte gör något åt talibanledningen som enligt säkra uppgifter ofta befinner sig i och omkring staden Quetta i Baluchistan. Under senare år har det i Waziristan pågått strider mellan pakistanska talibaner och stamkrigare och den pakistanska armén. I september 2006 slöts dock en vapenvila i Norra Waziristan efter det att den pakistanska armén förlorat omkring 700 soldater i striderna. Stammarna lovade bland annat att stoppa de afghanska talibanernas infiltration in i Afghanistan mot att den pakistanska armén retirerade.

Enligt de amerikanska koalitionsstyrkornas befälhavare i Afghanistan ökade istället infiltrationen från Pakistan efter avtalet och talibanernas attacker tredubblades.

Pakistanskt talibanstöd

Regeringen i Kabul anklagar regelbundet Pakistan för att ge talibanerna en fristad, att de tillåts ha militära träningsläger, att de förses med militär utrustning samt tillåts korsa gränsen till Afghanistan.

I januari erkände Pakistans president general Musharraf att pakistanska gränssoldater ibland blundar för beväpnade grupper som korsar gränsen. Normalt avvisas anklagelserna med motiveringen att orsaken till talibanernas uppsving är att regimen i Afghanistan är korrupt och inkompetent och att detta lett till uppror.

Bägge sidor har rätt. Om inte den afghanska regimen var korrupt och inkompetent skulle det inte finnas

någon grogrund för rekrytering av talibansoldater i Afghanistan.

Att det finns utländsk trupp i Afghanistan underlättar rekryteringen av soldater i flyktingläger och religiösa skolor i Pakistan.

Om talibanerna inte kunde röra sig fritt i Pakistan skulle de ha ont om säkra basområden och de skulle få problem med att finansiera kriget. Talibansoldater avlönas med minst 300 dollar i månaden. Detta kan jämföras med regeringssoldater som endast har en genomsnittslön på 70 dollar.

Pakistan har sagt sig vilja minera gränsen och sätta upp ett stängsel på en sträcka av 35 kilometer i NWFP och 250 kilometer i Balochistan för att hindra gränsinfiltrationen. Mineringstanken är för tillfället lagd i malpåse efter afghanska och internationella protester. Hela gränsen är 2 500 kilometer.

”Om talibanerna inte kunde röra sig fritt i Pakistan skulle de ha ont om säkra basområden och de skulle få problem med att finansiera kriget.

De afghanska protesterna mot stängslet beror bland annat på att gränsen, den så kallade *Durandlinjen*, är en gränsdragning från det brittiska imperiets dagar (1893) när stamområdena delades upp

mellan Brittiska Indien och Afghanistan. Afghanistan vägrar erkänna gränsdragningen och vill inte att den befästs med ett för det påstådda syftet meningslöst stängsel.

”Pakistans goda vilja”

För att visa ”sin goda vilja” har Pakistan vid ett flertal tillfällen bombat vad som påstås vara träningscenter för terrorister. Bombningarna har lett till ett stort antal döda. Lokalbefolkning och andra har protesterat och hävdar att bomboffren antingen varit oskyldiga religiösa studenter eller vanliga civila.

I mars i år utbröt strider mellan den pakistanska talibanledaren Mullah Nazirs stamkrigare och den uzbekiska militanta gruppen Uzbekistans islamiska rörelse i Södra Waziristan. Gruppen utpekades för att under längre tid ägnat sig åt grov

kriminalitet som kontraktsmord på lokala ledare. Officiellt framställs konflikten från pakistansk sida som att lokala krafter försöker jaga bort islamister som deltar i attacker på den afghanska sidan av gränsen. Att det är ett slag i ”kriget mot terrorismen”.

Den officiella bilden verkar ihålig. De som bekämpar uzbekerna är pakistanska talibaner som stöder de afghanska talibanerna. I ett uttalande nyligen anklagade deras talesman uzbekerna för att inte ha några band med varken talibanerna eller al-Qaida och att de inte deltar i kriget i Afghanistan.

Enligt Pakistans president General Musharraf har 300 uzbek dödats. Pakistan hävdar att ”terroristerna” kommer från afghanska flyktingläger i gränsprovinserna och planerar att stänga dem. Pakistan vill också utvisa de tre miljoner afghanska flyktingar som fortfarande finns kvar i landet. Sedan talibanernas fall 2001 har cirka tre miljoner flyktingar återvänt från Pakistan.

Talibankontroll i Afghanistan

På den afghanska sidan av gränsen lyder gränstrakterna officiellt under provinsguvernörer och distriktschefer utnämnda från Kabul. I praktiken saknar regeringen kontroll.

Istället är det talibaner och andra grupperingar som har makten på landsbygden utanför provinshuvudstäderna i provinserna Helmand, Kandahar, Zabul, Paktika och Khost.

Gränsområdena är i praktiken ett ingenmansland där talibaner, lokala krigsherrar och narkotikamilis har kontrollen. På sina håll försöker de amerikanska koalitionsstyrkorna och Nato stoppa talibanernas rörelsefrihet men de stora öknarna och bergstrakterna längs gränsen är lika svårt för dem att kontrollera som det är för de 80 000 pakistanska soldater på andra sidan landsgränsen.

Detta har lett till att det i princip är fritt fram för talibaner, självmordsbombare, opium och heroinkaravaner att korsa gränsen. Över 90 procent av allt heroin som konsumeras i världen kommer från opium odlad i Afghanistan. ■